

Spara vit streym kann SEV útseta stórar íløgur

— Tað kann í fyrstu atlogu sýnast mótsigandi at ein stovnur sum S.E.V., hvørs endamál er at framleiða og býta út elmegi, í hesum døgum skipar fyri orkusparitiltøkum. Endamálið er hóast alt einfalt — sparingin kann útseta íløgur í nýggj elverk og harvið eisini avmarka ta dálking, sum stendur av elorkuframleiðslu. Tað er átróðkandi neyðugt, at vit eins og nógv onnur lond taka annað skinn um bak viðvíkjandi orkunýtsluni ella rættari orkumisnýtsluni, sigur Klæmint Weihe, SEV-stjóri, um sparitiltakið. Hann sigur víðari:

Íløgurnar skulu toyggjast

Í áttatiárunum er framleiðsluorkan hjá S.E.V. meira enn tvífaldað, og hevur henda útbygging kostað umleið 750 mió. kr. higartil. Elorkunýtslan sama tíðarskeið er økt við umleið 50% ella 5,5% um árið.

Fyri at forrenta og fáa betri búskap í hesa íløgu hevði tað verið rættari av okkum at eggja til meir nýtslu, men tað gera vit ikki. Ein framhaldandi vøkstur í elnýtsluni á hædd við tað, vit hava havt í áttatiárunum, krevur nevniliga íløgur í fleiri elverk, og skal tað fyrsta longu verða tókt í 1994. Evna vit harafturimóti at minka vøxturin við t.d. 2,5% frá 5,5% til 3% um árið, kunnu vit útseta

byggingina av næsta termiska orkuverki eini 4–5 ár.

Umhvørvið má verjast

Seinnu árin hevur nógv verið tosað um umhvørvið í samband við orkuútbygging. Eisini hjá okkum hevur kjak verið um hetta. Orkuframleiðsla ferir við sær árin á umhvørvið, men tað ógvuliga ymiskt. Atomorkuverkini, sum annars eru sera litið dálkandi, skapa trupuleikar viðv. goymslu av nýttum brennievni, vatnorkuverkini broyta landslagið, meðan tey termisku orkuverkini dálka luftina. Samanumtikið má luftdálking sigast at vera størsta hótanin imóti menniskjanum, og skal tí fáast skil á hesum skjót-

ast tilber. Sameindu Tjóðir (ST) setti nevnd at kanna henda átróðkandi spurning og gera álit. Norski statsministerin, Gro Harlem Brundtland, var formaður, og álitid — ofta nevnt Brundtlands-rapport — sigur, at samlaða orkuframleiðslan við núverandi orkukeldum kann setast niður við 50% tey næstu 50 árin, uttan at liviumstøðurnar verða broyttar munandi. Ein partur av hesum niðurskurði skal fáast við orkusparing og størri virkni á framleiðslutólum. Eitt annað endamál við sparitiltøkum er sostatt at minka um dálkingina av umhvørvinum.

Elorkusparing í Føroyum viðferir sostatt, at útbyggingar av framleiðsluverkum, verða útsettar og

at dálking av okkara annars reina umhvørvi verður avmarkað.

Hvat kann sparast

Av samlaðu orkunýtsluni í Føroyum verða bert 13% ella 33.500 tons av innfluttu oljuni nýtt til elmegi. Eftir hesum at døma er tað ikki hesum partinum, vit skulu hava áhuga fyri fyrst, men harafturimóti oljunýtsluni til skip (47%) og til hitaendamála (29%). Hetta orkusparitiltak snýr seg bert um elorkupartin, har vit uttan størvegis hovasták kunnu spara 5% av nýttu oljuni. Avlopshitin á Sundi svarar til 15% av oljunýtsluni, so samlaða sparingin kann verða 20% fyri landshúshaldid. Kunnu somu sparingar gerast á øllum økjum, minkar innflutningurin av olju við umleið 40.000 tons.

Húshaldini nýta næstan helmingin, meðan flakavirki, handlar, tænastuvirki og annar idnaður nýta umleið 20% hvør. Á húshalds-økinum er møgulegt at spara 10% ella 8 mió. kWh, og á vinnuøkinum er møgulegt at spara 5% ella

5 mió. kWh. Leggja vit okkum eftir at spara tilsamans 12–13 mió. kWh árliga, hava vit stóðgað elnýtsluvøkstrinum — meira skal ikki til.

Hvussu kann sparast

At framleiða 70% av elorkuni nýtti S.E.V. í 1988 33.500 tons av olju. Bert 40% ella 14000 tons av hesi oljunøgð verður til elmegi, meðan 60% ella 19500 tons fara burtur sum spillojla. Skal tosið um orkusparing hava nakra meining, má hesin tyðandi partur fáast til rættis fyrst.

Partur av hesi avlopsorku kann nýtast til upphitingarendamál í eini fjarhitaskipan. Tann parturin av avlopsorkuni, sum er ætlaður at nýta í Tórshavnar kommunu, svarar til umleið 20% av nýttu oljuni ella 7000 tons. Við nógaldandi oljuprasi uttan oljugjald spara vit umleið 11 mió. kr. um árið í innfluttari olju, og samstundis verður umhvørvið spart fyri dálking.

Ein faldari er í hesum døgum sendur í hvørt hús í Føroyum. Her verður í stuttum sagt frá, hvussu sparast kann í húshaldinum. Eitt sindur av umhugsni, og tú hevur minkað elrokningina við kr. 500,-. Fylg tí ráðunum í faldaranum.

Idnaðarvirkin kunnu eisini spara munandi. Hesar sparingar eru tó ofta tengdar at íløgum og umleggingum av arbeidsgongdini. Um hesar íløgur kunnu vinnast aftur aftan á fá ár, eiga tær at verða gjørdar. Fleiri dømi uttan úr heimi eru um, at gjørdar íløgur í orkusparitiltøkum eru vunna aftur aftan á 2–3 árum. Um so er, at onkur av teimum stóru kundunum hjá S.E.V. hava áhuga fyri ráðgeving um sparitiltøk, kann ringjast til orkuraðgeva elfelagsins.

Prisskráin

Nógv hevur verið tosað um, hvørja ávirkan prisskráin hevur á nýtslunystrið. Vit hjá S.E.V. hava ikki verið av tí

áskoðan, at tú kanst broyta nýtslufanarnar við prisasetingini. Í øðrum londum verða royndir gjørdar at flyta partar av nýtsluni frá hálást til láglast, t.v.s. royna at javna nýtsluna ut yvir alt samdøgrið.

Skulu vit gera okkum vónir um at flyta hámarkslastina á middegi til aðrar tíðir av samdøgri, skal gerandisdagur okkara broytast. Døgurðatímin má burtur, og gerst hetta bert, um skularnir ganga á odda. Um tað ber til at flyta partar av hámarkslastini, kann íløgur í nýggj elverk útsetast, tí eykamátturin tá verður nóg stórur. Íløgur í nýggjan 6 MW motor er í dag 65 mió. kr.

At broyta nógaldandi prisskrá til eina tíðarasetta prisskrá er kostnaðarmikið bæði í íløgur og rakstri, og verða tað tí bert teir størstu nýtararnir, sum fáa eina tilika skipan. Ein tíðarasett gjaldskrá kundi t.d. verið gjørd soleiðis, at prisurin á døgurða verður fleirfaldaður, meðan prisurin um kvæðið og á nátturða lækkar. Av tí at ávis flakavirki hava vist hesum hugskoti áhuga, fara vit at kanna spurningin nærri.

Skal eg taka saman um, vil eg siga, at neyðugt er at øll hugsa um at spara orku. Uttan nakað himpr kunnu vit spara soleiðis, at ikki verður neyðugt at gera stórar íløgur í orkuverk í bræði, og umhvørvið nýtist heldur ikki at verða dálkað óneyðugt, sigur SEV-stjóri, Klæmint Weihe, í tíðindaskrivi.

